

EL LLENGUATGE

A la primeria

Amb els mots *primera*, *darrera* i *mitjan* es formen diverses locucions o frases adverbials de temps, en el cas dels dos primers sovint acompanyats de designacions temporals específiques; com és ara noms de mesos, d'estacions de l'any, anys determinats per mitjà de la numeració cronològica, etc.: *a la primeria*, *a la darrera*, *a la primeria de la tardor*.

En l'ús d'aquestes frases adverbials existeix una certa vacil·lació quant al nombre gramatical dels mots indicats, *primeria*, *darrera* i *mitjan*, que en constitueixen el nucli o element bàsic. Hom sol generalment considerar que aquests mots hi han de revestir necessàriament la forma del singular, d'acord amb el que sembla desprendre's de la informació que en donen el Diccionari Fabra i la Gran Enciclopèdia Catalana que, en aquest punt, el segueix. Però la tendència existent a construir frases adverbials amb aquests tres mots revestint la forma del plural és tan forta que la seva condemna no es formula pas sense inseguretats. Observem, així, que el mateix Eduard Artells, en el seu recull d'articles sobre problemes lingüístics, *Llenguatge i gramàtica*, si bé en un dels articles aplegats diu que *a mitjans del dinou* és una incorrecció usada en comptes de *a mitjan dinou*, (Vol. II, pàg. 119), en un altre admet la correcció de *a mitjans de maig*, la substitució de la qual expressió per *a mitjan maig* es justifica principalment perquè aquesta segona és més genuïna i perill d'ésser bandejada per la primera, més acostada al castellà (Vol. I, pàg. 29).

D'altra banda, els nostres escriptors més conspicus no s'estan de recórrer a diverses d'aquestes frases adverbials amb els mots bàsics en plural. Heus ací alguns dels exemples que en tenim anotats: *A primeries de març torna de Gènova en Carner* (M. Manent, *A flor d'oblit*, pàg. 459, ...*el grup d'intel·lectuals (...), que a les primeries del segle van prendre consciència...* (C. Riba, pròleg al DGLC, pàg. XIV), ... *hagués viscut almenys fins a darreries de la primera dècada del segle*. (A. Manent, *Josep Carner i el noucentisme*, pàg. 111), ...*cap a les darreries de l'any més baix apuntat entre parèntesis*. (Pere Calders, *Invasió subtil i altres contes*, pàg. 99), *I vaig recordar el dia que, a mitjans de 1918, ell i jo, soldats d'una mateixa lleua...* (J. V. Foix, *Obres completes*, vol. II, pàg. 96). No manquen, és clar, els exemples contraris. Però són els que hem adduït els que haurien de fer reconsiderar aquesta qüestió.

Albert Jané

DIET
mitjan + femení
[ex]

A mitjans → remiss
A mitjan.